

ARCHIVARIA (časopis Društva kanadskih arhivista), br. 41 /proljeće 1996.

Ovaj broj kanadskog časopisa *Archivaria*, koji izlazi dva puta godišnje, kao glavnu temu sadrži blok članaka o arhivima i medicinskim ustanovama (*Archives and Medicine Revisited*) s bibliografijom literature o medicinskim arhivima, ali i neke druge članke te uvrježene rubrike: Studije dokumenata, Kontrapunkt, Prikazi knjiga, Bilješke, Prikazi izložaba, Komunikacije, te nekrolog Klausu B. Hendriksu, kanadskom konzervatoru fotografskih zapisa.

Rubrika Kontrapunkt ovoga puta donosi tekst Thomasa Eltona Browna s temom generacijskog jaza među arhivistima koji rade s elektronski zapisanim gradivom (234–243), a Studije dokumenata (188–233) kroz tri članka – Barbare L. Craig, Batsonova zaklada Kraljevske bolnice u Londonu: Registratura u stilu 20-tih godina 19. st. (*Batson's Trust for the Royal London Hospital: Records Management 1820's Style*), zatim Toma Beltona, Čijom voljom? Analizirajući oblik i proceduru dokumenta (*By Whose Warrant? Analyzing Documentary Form and Procedure*), te Barbare Clow, Essiac: Tajni život dokumenta (*Essiac: The Secret Life of a Document*) – na različit način proučavaju arhivsko gradivo, uključujući bilo pojedine dokumente i njihovu diplomatsku analizu i vjerodostojnost, bilo pojedine ustanove i njihovo poslovanje i nadležnost.

Članak Jean-Piere Wallota, Parcijalni identiteti za zajednički identitet: Arhivisti u dvadeset i prvom stoljeću (*Limited Identities for a Common Identity: Archivists in the Twenty-Firts Century*), str. 6–30, u simboličkom tonu naslova parafrazira situaciju iz nacionalne povijesti Kanade, u čijem se današnjem zajedničkom identitetu nalaze ugrađeni identiteti različitih narodnosnih skupina, a ta mu parafraza služi kao misao vodilja prema futurističkoj slici arhivske struke, u kojoj se približavaju različita informacijska područja, prije svega bibliotekarstvo i arhivistika, ali i druge zainteresirane profesije. Naime, u novom vrijednosnom kontekstu društva, s rastućim značenjem slobode informiranja, te općom gladi za informacijama i sve većim mogućnostima kompjutorske tehnologije, Wallotova vizija je postkustodijalna, prelazi granice pojedinačnih ustanova i nalazi se u području virtualnih arhiva, knjižnica i muzeja, u kojima će svaka struka doprinijeti svojim dosadašnjim iskustvima i specijalnim znanjima.

Sljedeći članak danskog arhivista Erica Katelaara, Arhivska teorija i nizozemski priručnik (*Archival Theory and the Dutch Manuel*) (31–40), inspiriran je osobom Theodora Van Riemsdijka, glavnog arhivista Kraljevine Nizozemske u razdoblju 1887–1912, koji je svojim kreativnim pristupom i promišljanjima značajno doprinio razvoju arhivistike u Nizozemskoj, te utjecao na autore Arhivističkog priručnika izašlog 1898, Mullera, Feitha i Fruina. Međutim, taj utjecaj su navedeni autori pretočili u normativni stil arhivistike, koji je kasnije bitno utjecao na daljni tijek

razvoja nizozemske arhivistike, zapriječivši mu, po mišljenju Katelaara, kroz dulje razdoblje, svojom standardizacijom i kodifikacijom, svako značajnije i dublje teoretsko razmišljanje. Stoga Katelaar vidi u Riemsdijku osobu modernog arhivističkog senzibiliteta, koji bi svojim pristupom, pažljivom analizom pojava i ustanova – tvorca gradiva, upotrebom diplomatske analize koja bolje razumije proces nastanka dokumenta i sl., trebao biti poticajem za više teoretskih radova na području arhivistike, pogotovo s naglaskom na kontekstu tvorbe dokumenata, a u službi boljeg razumijevanja cjeline fonda i šire društvene uloge arhivskog gradiva – tema koje je Riemsdijk anticipirao još prije stotinjak godina.

Tema ovoga broja, "Arhivi i medicina" ponovno (*"Archives and Medicine" Revisited*), započinje kratkim uvodom Barbare L. Craig sličnog naziva: "Arhivi i medicina" ponovno: Pogled izvana, iznutra i unaprijed (*"Archives and Medicine" Revisited: Looking Out, Looking In, and Looking Ahead*), u kojem nas autorica podsjeća na br. 10 časopisa *Archivaria* iz 1980, kada je tema broja bilo istraživanje medicinske povijesti Kanade, da bi u ovome broju bile obrađene pojedine arhivističke teme.

Bez obzira na redosljed članaka, na prvome mjestu treba istaknuti bibliografiju u obradi Geoffrey Reaumea i Barbare L. Craig, pod naslovom Medicinski arhivi: Dopuna Spadonijeve bibliografije 1986–1995 (*Medical Archives: An Update of the Spadoni Bibliography, 1986–1995*), str. 121–157, prvi put objavljene u ljetnom broju *Archivaria* iz 1989, a sada revidirane za ranije razdoblje i nadopunjene novijim bibliografskim jedinicama. Bibliografija je strukturirana po sljedećem redosljedu: I. Opći pregledi, II. Teoretski radovi, III. Zaštita, vrednovanje i vođenje registratura, IV. Pojedini arhivi (po zemljama), V. Povjerljivost i zakon, VI. Arhivsko gradivo u medicinskim knjižnicama, VII. Usmena predaja, VIII. Pregledi medicinskih arhiva, imatelja medicinskog arhivskog gradiva i bibliografskih radova (po zemljama), IX. Razvoj modernih medicinskih registratura.

Članak autorice Anne J. Gilliland-Swetland, Dokumentacija medicinskih znanosti i povezivanje u hipermedijsku mrežu: Intergracijski pristup (*Health Sciences Documentation and Networked Hypermedia: An Integrative Approach*), na str. 45–60, ukazuje na konkretne nedostatke postojećih "hipermedijskih projekata" i mogućnosti njihova usavršenja za potrebe digitalne prezentacije medicinskih znanosti i medicinskog povijesnog gradiva. Ponajprije je to digitalni projekt MDHI (*Michigan Digital Historical Initiative*) – Michiganska digitalna povijesna inicijativa, koji prezentira medicinsko povijesno gradivo, a povezuje 1500 arhivskih zbirki u državi Michigan, i prisutan je na Internetu kroz WWW home pages (World Wide Web home pages) od 1994. godine. Te nedostatke, kao načelne nedostatke projekata koji su prezentirani putem "hipermedijskih mreža", autorica prepoznaje u trima karakterističnim skupinama, kao: a) nedovoljnu strukturalnu i sistemsku povezanost, b)

nedovoljnu zastupljenost digitaliziranih slika originalnih dokumenata i nedostatke valjanosti digitaliziranih podataka – njihovu faktičnu nepouzdanost, eventualnu nekompletnost i nepreciznost potrebnih pratećih podataka i c) zakonske prepreke u dobijanju prava na korištenje i izradu kopija traženih dokumenata. Na primjeru Michiganskog projekta, ona uviđa neke od tih propusta, ali na temelju tog iskustva i iskustva projekta koji se pojavio pod imenom digitalnih knjižnica 1993. – u režiji tri nacionalna ureda za razvoj znanosti, aeronautike i svemirskih istraživanja, a koji je već sada riješio neke od gore navedenih problema (ima dobro povezane baze podataka, sadržaje prikazane multimedijски, koncipiran je za široku mrežu korisnika, ekonomski je pristupačan itd.) ona daje prijedlog rješenja, pri čemu bi medicinsko povijesno gradivo bilo pristupačno različitim interesnim skupinama, kroz ponuđene sheme povećane funkcionalnosti i bolje strukturalne povezanosti.

Članak autora Hamish Maxwell-Stewart i Alistair Tough, Presjeći gordijski čvor: Ili kako čuvati neaktivno kliničko gradivo, a ne biti pretpran papirima (*Cutting the Gordian Knot: Or How to Preserve Non-Current Clinical Records Without Being Buried in Paper*), str. 61–77, zaokupljen je problemom prenamaganosti registraturnog gradiva bolnica u Škotskoj, koje je godišnje dosizalo ogromne količine, pogotovo u vrijeme vođenja osobnih dosjea. Autori ukazuju na nedostatke registraturnih sustava koji su se primjenjivali donedavno osobnim dosjeima ili se u novije doba primjenjuju kompjuterski, za čije čuvanje su zainteresirani kliničari iz jednih razloga, a epidemiolozi iz drugih, ali gdje ti sustavi nikoga zapravo u potpunosti ne zadovoljavaju. Stoga predlažu izlučivanje dijela gradiva po ponuđenom sustavu uzoraka – čuvanjem 5% gradiva nastalog nakon 1948. metodom sustavnog uzorkovanja, te elektronskim čuvanjem gradiva s neučestalim dijagnostičkim podacima izdvojenog stratificiranim uzorkovanjem. Zaključno slijede sugestije po kojima bi se standardizacijom indeksiranja povećale mogućnosti znanstvene obrade kompjuterskih evidencija i izbjeglo ponavljanje grešaka ranijih razdoblja.

I sljedeći se članak autorice Elizabeth Denham, Problemi gradiva bolnice pred zatvaranjem: Plan medicinskih vlasti u Calgaryju (*Dealing with the Records of Closing Hospital: The Calgary Area Health Authority Plan*), str. 78–87, bavi problemima vrednovanja, ovoga puta lociranog na konkretan slučaj gradiva bolnice koja je pred zatvaranjem, a i ostalim mogućim uslugama koje arhivist može pružiti nadležnim vlastima svojim znanjem, primjerice u području zakonskih tema.

Carolyn Heald u članku Dokumentacija bolesti: Borba uprave u Ontariju protiv TBC-a (*Documenting Disease: Ontario's Bureaucracy Battles Tuberculosis*), str. 88–107, daje povijesni prikaz uspješnog suzbijanja tuberkuloze na području Ontarija, bolesti koja je to područje ozbiljno ugrožavala još sredinom stoljeća, a u čemu vidi značajan doprinos registraturnih sustava kojima je bolest praćena.

Temu zatvaraju članak Kathryn Mc Pherson, Medicinske sestre, arhivsko gradivo i povijest zdravstvene skrbi u Kanadi (*Nurses, Archives, and the History of Canadian Health Care*), 108–120, arhivistička uputa o mogućim imateljima gradiva zanimljiva istraživačima kanadske zdravstvene povijesti, zatim već spomenuta Spadonijeva bibliografija, te članak Nancy Mc Call i Lise A. Mix, Uzorci istraživanja u medicinskom arhivu (*Scholarly Returns: Patterns of Research in Medical Archives*), 158–187, također zaokupljen lokalnim kanadskim problemima, ovoga puta financijske potpore arhivima društvenih znanosti i mogućim rješenjima, s obzirom na značajan interes istraživača zdravstvene povijesti Kanade.

Rajka Bućin

RASSEGNA DEGLI ARCHIVI DI STATO, god. LVI, Rim, sv. 1, siječanj/travanj 1996, 323 str.

Zbornik, prema već ustaljenoj koncepciji, sadrži sljedeća poglavlja: Članci; Izvješća; Prikazi i osvrti; Dokumenti; Aktivnosti arhiva: sređivanje i inventari, izložbe, savjetovanja, tečajevi, izvješća s međunarodnih savjetovanja, zasjedanja međudržavnih tijela, sklapanje ugovora o kulturi, primopredaja arhivskog gradiva, premještaj gradiva, ostavštine (depoziti), pokloni i prinove; Bibliografija; Preuzete knjige; Ustrojstvo državnih arhiva na dan 1. siječnja 1996. Naputci, dekreti, pokrajinski zakoni i vijesti iz zakonodavstva.

Stručni članci:

Paolo Muzi, Kraljevski sud u Akvili i njegov Arhiv (*La regia udienza di Aquila ed il suo archivio*), str. 9 – 46.

Autor opisuje doprinos Raffaella Ajlla u istraživanju sudstva i zakonodavstva tijekom prve polovine 18. st. u Napuljskom kraljevstvu (u njegovu djelu *Il problema della riforma giudiziaria e legislativa nel regno di Napoli durante la prima met del secolo XVIII*). Ajllo je prikazao strukturu i povijest poglavarstva Kraljevine budući da gradivo poglavarstva odražava institucionalni život i segmente same djelatnosti, a povijest jedne institucije ne vidi se toliko kroz napisane dekrete ili službene naredbe, koliko kroz uvid i sadržajnu fizionomiju gradiva koje je ostalo. Muzi je svoj članak podijelio na poglavlja:

1) *Za utemeljenost povijesti pokrajinskog suda*

U prošlosti je dominirao centralistički sustav u osobi predsjednika koji je bio na čelu političkog, administrativnog i sudskog života pokrajina južne Italije. Nalazi ime "kraljevski sud" koji povlači korijene iz ustava Fridrika II. ("iustitiarri non per